

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ТАКТИКИ ЛІКУВАННЯ ХВОРИХ НА ГОСТРУ АБДОМІНАЛЬНУ ХІРУРГІЧНУ ПАТОЛОГІЮ

О.В. Ротар, В.П. Польовий, В.І. Ротар, Б.В. Петрюк, Ю.М. Мишковський

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

Ключові слова: гостра хірургічна абдомінальна патологія, хірургічна тактика, лікарі-інтерни.

Буковинський медичний вісник. Т.24, № 4 (96). С. 135-138.

DOI: 10.24061/2413-0737.XXIV.4.96.2020.115

E-mail: oleksandr.rotar@gmail.com.

Мета роботи – покращити засвоєння лікарями-інтернами зі спеціальності «Хірургія» тактики лікування пацієнтів із гострою хірургічною абдомінальною патологією.

Матеріал і методи. Проведений аналіз ефективності організації навчально-методичного процесу в лікарів-інтернів з фаху «Хірургія» щодо засвоєння хірургічної тактики лікування пацієнтів із гострою хірургічною абдомінальною патологією на кафедрі загальної хірургії Буковинського державного медичного університету в 2017-2020 рр.

Результати. Оптимізація підготовки інтернів здійснена за рахунок впровадження сучасних мініінвазивних методів оперативних втручань та новітніх високоінформативних діагностичних та прогностичних критеріїв ускладненого перебігу гострої хірургічної абдомінальної патології. Ефективність навчання покращено за рахунок використання сучасних інтерактивних технологій, для оцінки знань інтернів перевага надається методу дискусійного опитування.

Висновок. Досконале оволодіння сучасними мініінвазивними методами інтервенційного лікування, розуміння їх місця та значення є важливим компонентом ефективного навчання лікарями-інтернами із спеціальності «Хірургія» тактики лікування гострої хірургічної абдомінальної патології.

ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОДГОТОВКИ ВРАЧЕЙ-ИНТЕРНОВ ТАКТИКИ ЛЕЧЕНИЯ БОЛЬНЫХ ОСТРОЙ АБДОМИНАЛЬНОЙ ХИРУРГИЧЕСКОЙ ПАТОЛОГИЕЙ

А.В. Ротарь, В.П. Полевой, В.И. Ротарь, Б.В. Петрюк, Ю.Н. Мышковский

Ключевые слова: острая хирургическая абдоминальная патология, хирургическая тактика, врачи-интерны.

Буковинский медицинский вестник. Т.24, № 4 (96). С.135-138.

Цель работы – улучшить усвоение врачами-интернами по специальности «Хирургия» тактики лечения пациентов с острой хирургической абдоминальной патологией.

Материал и методы. Проведенный анализ эффективности организации учебно-методического процесса у врачей-интернов по специальности «Хирургия» по усвоению хирургической тактики лечения пациентов с острой хирургической абдоминальной патологией на кафедре общей хирургии Буковинского государственного медицинского университета в 2017-2020 гг.

Результаты. Оптимизация подготовки интернов осуществлена за счет внедрения современных миниинвазивных методов оперативных вмешательств и новейших высокоинформативных диагностических и прогностических критериев осложненного течения острой хирургической абдоминальной патологии. Эффективность обучения улучшена за счет использования современных интерактивных технологий, для оценки знаний интернов предпочтение отдается методу дискуссионного опроса.

Выводы. Совершенное овладение современными миниинвазивными методами интервенционного лечения, понимание их места и значения являются важным компонентом эффективного обучения врачами-интернами по специальности «Хирургия» тактики лечения острой хирургической абдоминальной патологии.

ORGANIZATION-METHODOLOGICAL ASPECTS OF TEACHING INTERNS THE TACTIC OF TREATMENT OF PATIENTS WITH ACUTE ABDOMINAL SURGICAL PATHOLOGY*O.V. Rotar, V.P. Polioviy, V.I. Rotar, B.V. Petriuk, Y. M. Myskovskii*

Key words: acute surgical abdominal pathology, surgical tactics, interns.

Bukovinian Medical Herald. V.24, № 4 (96). P. 135-138.

Objective. To improve the mastering of treatment tactics of patients with acute surgical abdominal pathology by interns of the specialty "Surgery".

Material and methods. We performed an analysis of the effectiveness of the education-methodological process in interns of the specialty "Surgery" for mastering the surgical tactics of treatment of patients with acute surgical abdominal pathology at the Department of General Surgery of Bukovinian State Medical University during 2017-2020 years.

Results. Optimization of intern training was carried out due to the introduction of modern minimally invasive methods of surgical interventions and the latest highly informative diagnostic and prognostic criteria for the complicated course of acute surgical abdominal pathology. The effectiveness of training is improved through the use of modern interactive technologies, for assessing the knowledge of interns the method of discussion polling is preferred.

Conclusion. Perfect mastery of modern minimally invasive methods of interventional treatment, understanding of their place and significance is an important component of effective learning of treatment tactics of acute surgical abdominal pathology by interns in the specialty "Surgery".

Вступ. Невідкладна абдомінальна хірургія об'єднує широкий спектр захворювань і пошкоджень органів черевної порожнини і заочеревинного простору з високим ризиком тяжких ускладнень і летальності [1]. Незважаючи на різну етіологію, в основі гострих хірургічних захворювань і вісцеральної травми лежать кровотеча, хірургічна інфекція, ішемія органів, внутрішньочеревна гіпертензія і органна дисфункція. Прогноз при цих патологічних станах значно погіршується за відсутності розроблених алгоритмів їх діагностики та лікування, а також за неналежної організації медичної і, зокрема, хірургічної допомоги [2]. Перспективи розвитку невідкладної абдомінальної хірургії полягають у формуванні знань і умінь хірурга, орієнтованого на надання допомоги найбільш тяжкої категорії пацієнтів. Дотримання алгоритмів на основі доказових рекомендацій є важливим, але не єдиним фактором поліпшення результатів лікування ургентних хірургічних захворювань. Основа якісної роботи сучасного хірурга повинна бути закладена на етапах правильного навчання та організації невідкладної хірургічної допомоги [3-4].

Мета – покращити засвоєння лікарями-інтернами зі спеціальності «Хірургія» тактики лікування пацієнтів із гострою хірургічною абдомінальною патологією.

Матеріал і методи. Проведений аналіз ефективності організації навчально-методичного процесу в лікарів-інтернів з фаху «хірургія» щодо засвоєння хірургічної тактики лікування пацієнтів із гострою хірургічною абдомінальною патологією на кафедрі загальної хірургії Буковинського державного медичного університету в 2017-2020 рр. За вказаний період на кафедрі проходило очне навчання 17 лікарів-інтернів. Основною клінічною

базою їх підготовки було хірургічне відділення №2 ОКНП «Чернівецька лікарня швидкої медичної допомоги», м. Чернівці. Навчальний процес здійснювався згідно з типовою програмою підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Хірургія». Програма передбачає заочне та очне навчання впродовж трьох років у загальному обсязі 1872 год. На засвоєння тактики лікування пацієнтів із гострою хірургічною абдомінальною патологією виділено 593 години, у тому числі - лекцій 24 години, практичних занять 274 години, семінарських – 143 години, самостійної роботи лікарів-інтернів – 152 години.

Результати дослідження та їх обговорення

Основна тенденція сучасної абдомінальної хірургії - зменшення інвазивності оперативних втручань. Застосування покровокового підходу, що полягає в диференційованій тактики використання консервативних лікувальних заходів, мініінвазивних втручань і, нарешті, лапаротомії, дозволяє забезпечити індивідуалізований підхід до хірургічних пацієнтів, уникати невиправданих, вкрай травматичних операцій. Передусім, найбільш тяжкою категорією екстрених хворих є пацієнти з перитонітом, септичним шоком, гострим некротичним панкреатитом, синдромом внутрішньочеревної абдомінальної гіпертензії, тяжкою крововтратою. Лікування цих небезпечних станів вимагає бездоганного володіння загальнохірургічними маніпуляціями, методами етапного ведення відкритого живота, декомпресії черевної порожнини і способами її закриття. Лікарі-інтерни на кафедрі широко залучаються до розробки і впровадження нових методів діагностики, профілактики і лікування гострої хірургічної патології. Так, одним із важливих і до кінця не вирішених питань хірургічного

лікування хворих на гостру абдомінальну хірургічну патологію є оцінка тяжкості стану пацієнтів у перші години їх госпіталізації та прогнозування клінічного перебігу захворювання. Найвні прогностичні інтегральні шкали (APACHE II, SAPS) є достатньо громіздкими і мають свої обмеження: підрахунок загальної кількості балів проводиться лише наприкінці першої – на початку другої доби або через 48 год після госпіталізації; для їх розрахунку потрібні лабораторні та інструментальні дослідження, що не доступні для більшості лікарень. З цією метою на кафедрі розроблена і впроваджена в практику шкала BISAP (Bedside Index for Severity in Acute Pancreatitis) для більш вірогідного прогнозу розвитку постійної форми органної недостатності при гострому некротичному панкреатиті. На кафедрі вперше в Україні впроваджений метод ранньої діагностики гнійно-септичних ускладнень. Встановлено високу діагностичну ефективність пресепсину, порівнюючи з іншими біологічними маркерами запалення – прокальцитоніном, інтерлейкіном-6, С-реактивним протеїном та ендотоксином. Визначення пресепсину в крові хворих дозволяє діагностувати наявність інфекції ще до клінічних її проявів. Разом з тим, частка таких тяжких пацієнтів у структурі невідкладної хірургічної патології відносно невелика. На кафедрі розроблені та впроваджені в клініку малотравматичні способи транскутанного та ехо-контрольованого ендоскопічного доступу до патологічних вогнищ гострого некротичного панкреатиту, обґрунтована ефективність мініінвазивних методів некрсеквестрэктомії, встановлено показаннями до їх використання залежно від фази та особливостей перебігу патології. Лікарі-інтерни беруть безпосередню участь у їх впровадженні. У зв'язку з цим вкрай важливим є використання технологій, спрямованих на зменшення агресії хірургічного втручання. Модернізація хірургічного обладнання та послідовне навчання хірургів навичкам ендовідеохірургії за останнє десятиліття призвели до значного зростання лапароскопічних оперативних втручань. Підготовка лікаря-інтерна з хірургії передбачає його чітку орієнтацію в ендоскопії та інтервенційній радіології, володіння традиційними і лапароскопічними навичками гемостазу, накладання кишкового шва.

Пошук оптимального поєднання педагогічних прийомів навчання лікарів-інтернів зі спеціальності «Хірургія» заснований на необхідності підготовки висококваліфікованих спеціалістів [5]. Одним із завдань є виховання у лікарів-інтернів творчої особистості. Досягнути цього можна спільними зусиллями викладача та лікарів-інтернів, їх активністю і достатнім рівнем підготовленості. Існуючі програми з підготовки лікарів-інтернів за різними розділами хірургії не повною мірою забезпечують можливості їх ефективного виконання. Навчальні програми повинні бути реальними, прагматичними, містити список конкретних для виконання завдань. Майбутній хірург повинен бути ознайомлений з основами діагностики та надання невідкладної допомоги пацієнтам із гострою абдомінальною патологією. Вдосконалення

діагностичних можливостей і оволодіння більш значним обсягом оперативних втручань повинно бути метою подальшої спеціалізації.

Серед методів оцінки знань лікарів-інтернів найбільше поширення отримав тестовий контроль. Однак тестовий метод контролю знань має певні недоліки: розвивається схематичність лікарського мислення, формується переконання в існуванні єдиного оптимального варіанта відповіді та однозначного рішення завдання, що сприяє догматизму мислення. Більш ефективним, на нашу думку, є метод дискусійного опитування, який дозволяє уникнути названих недоліків і розвиває в інтернів самостійну пізнавальну діяльність, виховує творчість у вирішенні завдань, повагу, вимогливість, демократичність. Дискусійний метод ефективний як у визначенні базового рівня знань, так і при підведенні підсумків засвоєння матеріалу. Куратор інтернів, використовуючи свій клінічний і педагогічний досвід, коригує виниклу дискусію і спрямовує хід думок інтернів. Такий метод сприяє вмінно вести аргументовано дискусію, розвиває клінічне мислення, створює відповідний емоційний фон, інтерни з інтересом готуються до наступного заняття. Застосування дискусійного методу в поєднанні з іншими дає можливість краще опанувати важливі питання хірургічної тактики.

Застосування вищеперерахованих підходів забезпечило якісну підготовку лікарів-інтернів на кафедрі загальної хірургії. Всі лікарі-інтерни успішно склали ліцензійний іспит «Крок-3», середній бал на підсумковій атестації становив 4,1 бала.

Висновки. Досконале оволодіння сучасними мініінвазивними методами інтервенційного лікування, розуміння їх місця та значення є важливим компонентом ефективного навчання лікарями-інтернами із спеціальності «Хірургія» тактики лікування гострої хірургічної абдомінальної патології. Метод дискусійного опитування сприяє кращому засвоєнню матеріалу та формуванню засад клінічного мислення.

Список літератури

1. Tengberg LT, Bay-Nielsen M, Bisgaard T, Cihoric M, Lauritsen ML, Foss NB. Multidisciplinary perioperative protocol in patients undergoing acute high-risk abdominal surgery. *Br J Surg*. 2017;104(4):463-71. DOI: 10.1002/bjs.10427.
2. Tengberg LT. Perioperative treatment of patients undergoing acute high-risk abdominal surgery. *Dan Med J*. 2018;65(2):B5442.
3. Лінчевський ОВ, Черненко ВМ, П'ятиницький ЮС, Булах ІЄ. Шляхи реформування системи вищої медичної освіти в Україні в сучасних умовах. Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ, «Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні». *Медична освіта*. 2017;3:6-9.
4. Рожко ММ, Ерстенюк ГМ, Капечук ВВ, Іванців МО, Сенцій ВМ. Компетентнісний підхід у підготовці студентів-медиків. *Медична освіта*. 2016;2:102-6.
5. Карпець МВ. Міждисциплінарна інтеграція — основа професійної спрямованості навчання. *Світ медицини та біології*. 2016;4:144-47.

Reference

1. Tengberg LT, Bay-Nielsen M, Bisgaard T, Cihoric M, Lauritsen ML, Foss NB. Multidisciplinary perioperative protocol in patients undergoing acute high-risk abdominal surgery. *Br J Surg*.

Проблеми вищої медичної освіти

2017;104(4):463-71. DOI: 10.1002/bjs.10427.

2. Tengberg LT. Perioperative treatment of patients undergoing acute high-risk abdominal surgery. *Dan Med J.* 2018;65(2):B5442.

3. Linchevs'kyi OV, Chernenko VM, P'iatnyts'kyi YuS, Bulakh Pe. Shliakhy reformuvannya systemy vyschoi medychnoi osvity v Ukraini v suchasnykh umovakh [Ways to reform the system of higher medical education in Ukraine in modern conditions]. *Materialy XIV Vseukrains'koi naukovy-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu, prysviachenoї 60-rihchiu TDMU, "Suchasni pidkhody do vyschoi medychnoi osvity v Ukraini"*. *Medychna osvita.* 2017;3:6-9.

(in Ukrainian).

4. Rozhko MM, Ersteniuk HM, Kapetchuk VV, Ivantsiv MO, Senchii VM. Kompetentnisnyi pidkhid u pidhotovtsi studentiv-medykiv [Competence approach in the training of medical students]. *Medychna osvita.* 2016;2:102-6. (in Ukrainian).

5. Karpets' MV. Mizhdystyplinarna intehratsiia — osnova profesiinoї spriamovanosti navchannia [Interdisciplinary integration is the basis of professional orientation of education]. *Svit medytsyny ta biolohii.* 2016;4:144-47. (in Ukrainian).

Відомості про авторів

Ротар О.В. – д-р. мед. наук, проф. каф. загальної хірургії Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці, +380501943590, oleksandr.rotar@gmail.com.

Польовий В.П. – д-р. мед. наук, проф., завідувач кафедри загальної хірургії Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці, +380954132678, doctorvictor@i.ua.

Ротар В.І. – канд. мед. наук, доц. каф. анестезіології та реаніматології Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці, +380502913659 vas.iv.rotar@gmail.com.

Петрюк Б.В. – канд. мед. наук, доц. кафедри загальної хірургії Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці, +380509013629.

Мишковський Ю. М. – канд. мед. наук, асист. кафедри загальної хірургії Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці, +380954653733, muskovsky@gmail.com.

Сведения об авторах

Ротарь А. В. – д-р мед. наук, проф. каф. общей хирургии Буковинского государственного медицинского университета, г. Черновцы, +380501943590, oleksandr.rotar@gmail.com.

Полевой В.П. – д-р мед. наук, проф., зав. каф. общей хирургии Буковинского государственного медицинского университета, г. Черновцы, +380954132678, doctorvictor@i.ua.

Ротарь В. И. – канд. мед. наук, доц. каф. анестезиологии и реаниматологии Буковинского государственного медицинского университета, г. Черновцы, + 380502913659, vas.iv.rotar@gmail.com.

Петрюк Б.В. – канд. мед. наук, доц. каф. общей хирургии Буковинского государственного медицинского университета, г. Черновцы, +380509013629.

Мишковский Ю.М. – канд. мед. наук, ассист. каф. общей хирургии Буковинского государственного медицинского университета, г. Черновцы, +380954653733, muskovsky@gmail.com.

Information about the authors

Rotar O.V. – DSc, Professor of the Department of General Surgery, Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine.

+380501943590, oleksandr.rotar@gmail.com.

Polioviy V. P. – DSc, Professor, Head of the Department of General Surgery, Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine.

+380954132678, doctorvictor@i.ua.

Rotar V. I. – PhD, Associate Professor of the Department of Anesthesiology and Reanimatology, Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine. +380502913659, vas.iv.rotar@gmail.com.

Petriuk B. V. – PhD, Associate Professor of the Department of General Surgery, Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Chernivtsi.

+380509013629.

Myskovskii Y. M. – PhD, Assistant of the Department of General Surgery, Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine.

+380954653733, muskovsky@gmail.com.

Надійшла до редакції 29.11.2020.

Рецензент – проф. Шкварковський І.В.

© О.В. Ротар, В.П. Польовий, В.І. Ротар, Б.В. Петрюк, Ю.М. Мишковський, 2020